

ВОНИ БУЛИ УЧНЯМИ КРЕМЕНЦЯ

Назар БАГНЮК

Зі стін Волинської гімназії та ліцею вийшли декілька тисяч випускників, які своєю життєвою та професійною творчістю суттєво вплинули на формування і функціонування соціально-культурної і господарської сфер тогочасного суспільства, а також на його загальнонаціональний портрет у польському й українському секторах. Масштаби й ефективність впливу випускників визначаються рівнем і якістю їх загальноосвітньої і фахової підготовки та вмінням реалізувати свої знання після завершення навчання. Кременецькі випускники володіли цими якостями. Серед них бачимо літераторів, художників, учених, громадських діячів і тих, хто виявив себе у політичній та господарській діяльності, у сфері духовної культури та у військовій справі. Одним із перших назовемо ім'я поета і перекладача Антонія Мальчевського, котрий навчався у Волинській гімназії із дня її заснування і свій поетичний талант виявив ще на учнівській лаві. Тут навчався і літератор Густав Олізар, який почав писати вірші під впливом Алоїза Фелінського і навіть був знайомий з Адамом Міцкевичем та Олександром Пушкіним. Літературним критиком і перекладачем був випускник гімназії Ян Ординець, що належав до «Товариства учнів Волинської гімназії» і деякий час його очолював. Після навчання у Кременці він здобув філософську освіту у Віленському університеті, редагував журнали «Варшавський щоденник» і «Польський Декамерон», брав участь у Листопадовому повстанні 1830 – 1831 років.

Учнем Волинської гімназії був подолянин Тимон Заборовський, відомий як прозаїк, драматург і перекладач, співзасновник «Літературного клубу», редактор літературно-наукових часописів, автор багатьох поетичних творів, у тому числі циклу пісень «Подільські думи». Бонавентура Клембовський після завершення навчання у гімназії працював помічником видатного художника, професора Йозефа Пічмана, був близьким до родини Словацьких, вчився у Віленському університеті, де створив галерею портретів його професури. Випускник гімназії Святослав Ворцель став відомим діячем національно-визвольного руху, засновником кількох патріотичних організацій.

Якщо зробити загальний висновок, то треба наголосити, що у Волинській гімназії навчали і виховували любов до знань, шанування традицій і вірність вірі батьків, дотримання принципів національної духовної культури, формували повагу до вчителів і старшого покоління людей, почуття гордості за свій навчальний заклад і за приналежність до кременецької учнівської спільноти. Факт навчання у Волинській гімназії відіграв важливу роль і в еміграції, про що свідчать сторінки відомих «Кременецьких бесід», що публікувалися за кордоном. Відчувалась міцна і сердечна

(до портрета учнів Волинської гімназії 1805 – 1819 рр.)

прив'язаність колишніх гімназистів до своєї альма-матер. Випускники гімназії навіть абсолютизували свої почуття словами Тадеуша Чацького, що «нічого гіднішого за учня Кременця під Сонцем бути не може» і повторювали інший його вислів, який у нинішньому його розуміння став своєрідним брендом Волинської гімназії: «Пам'ятай, що ти був учнем Кременця».

Учні набираються духовної сили від своїх вчителів, а вихованці стають сильними духом, якщо силу духа мають їх наставники. Кременецьким гімназистам було в кого вчитися, і вони могли гордитися своїми викладачами. Одним із них був відомий філолог, автор багатьох праць з теорії та практики мовознавства Алоїзій Осінський, який тут, у Кременці, підготував «Міфологічний словник» у 3 томах, «Словник польської мови» в 14 томах, монографію «Про життя і твори Петра Скарги». 3 гімназистами працювали батько Юліуша Словацького, поет, викладач латинської і польської мов і літератур Евзебіуш Словацький, випускник Краківської академії, директор гімназії, математик Міхал Сціборський, фольклорист-народознавець Зоріан Доленга-Ходаковський, видатний природознавець Віллібальд Бессер, який викладав курс природничої історії, що включав ботаніку, біологію та зоологію, і який був автором багатьох об'ємних наукових праць, насамперед каталогів рослин. Однією із центральних фігур гімназії та ліцею, котрі забезпечували світоглядно-моральне становлення учнів, виступав фундатор і багаторічний директор бібліотеки Павло Янковський. Його брат Войцех Янковський читав елементарну математику і відзначався надзвичайною вимогливістю. Багато літ працювали з гімназистами вчитель грецької мови і літератури Міхал Юрковський, французької – Кароль Лефорт, економіки – Міхал Хоньський, малярства – Юзеф Пічман. Математику, основи фізики та хімії вів Францішек Мехович, який, окрім цього, вчив гімназистів здійснювати метеорологічні спостереження. Антоній Анджейовський був помічником В.Бессера у ботанічному саду, виконував малюнки рослин як помічник вчителя ботаніки, збирав гербарії для ботанічного саду і широко залучав до цього гімназистів. З Віленського університету до Кременця прибув історик Юзеф Ульдинський, який став улюбленим викладачем усіх учнів гімназії. На жаль, надто короткий термін тут працював відомий історик Йоахим Лелевель, однак за цей час він зміг здійснити значний вплив і на гімназистів, і на сам процес викладання історії. До кадрових працівників гімназії, від яких залежав рівень навчання і виховання учнів, слід віднести і хранителів (за нинішньою термінологією – завідувачів) навчальних кабінетів Францішка Скарбек-Рудського (кабінет нумізматики), Яна Сенкевича і Миколу Вітвицького (кабінет фізики). Не можна обійти увагою інших працівників гімназії,

які мали безпосередній стосунок до життя її учнів. Насамперед ідеться про лікарів, які не лише безкоштовно лікували учнів, викладачів, інших працівників гімназії, а й проводили заняття з гігієни і вели облік стану здоров'я гімназистів (Ян Барч, Войцех Маєвський, Юзеф Седимаєр).

Кадрово-педагогічний потенціал навчального закладу формувався з урахування потреб учнівського контингенту й особливостей навчального процесу, бо тільки за таких умов педагог зможе поводити за собою учнів на «територію знання». Від педагогів вимагали знати й орієнтуватися на потреби гімназистів, враховувати рівень їх підготовленості до освоєння знань в розрізі різних навчальних дисциплін (тобто акцентувалося на диференційованому підході до гімназистів). Керівництво Волинської гімназії виходило з того, що навчальний заклад може стати престижним, якщо навчально-виховний процес будуть здійснювати висококваліфіковані викладачі європейського рівня, в тому числі й педагоги-іноземці з відповідною освітою. В гімназії працювала програма залучення до викладання відомих фахівців з Віленського, Варшавського і Краківського університетів. Викладачі-іноземці на високому рівні вели навчальні дисципліни, активно долучали гімназистів до надбань європейської і світової культури, виступали живими носіями європейських культурних цінностей. Вони відповідали найвищим вимогам щодо якості викладання, ефективної участі в усіх формах роботи з учнівським контингентом. Насамперед ідеться про їхнє вміння зацікавити учнів до змісту свого предмета і переконати їх у його практичному значенні, пізніше, у процесі виконання навчальної програми, підтвердити ці якості системою теоретичних і практичних занять.

Серед викладачів гімназії у різні роки були поляки, чехи, німці, австрійці, французи, англійці, ірландці – і всі вони так чи інакше приносили у навчальний процес, а отже, й у свідомість вихованців, частку своєї національної культури. В першу чергу, треба назвати Юзефа Чеха, математика за фахом, який був директором гімназії упродовж перших 5 років її існування, автором кількох підручників. До тих, хто активно впливав на світогляд і мораль гімназистів, належить математик Міхал Сціборський – директор гімназії у час її реорганізації у ліцей. У своїй педагогічній праці він використовував власні науково-методичні роботи. У цій же когорті – біолог В.Бессер, природознавець Ф.Шейдт, мистецтвознавець Ю.Пічман, краєзнавець А.Анджейовський і група філологів: французи Шевальє Лефорт Планкон, англійці Форстер і Росс, німець Аудіберт. Вони кожен по-своєму навчали гімназистів любити національну і знати загальнолюдську культуру.

КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відповідно до Закону України «Про вищу освіту»

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення вакантних посад:

1. Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти:
доцент кафедри – 1

2. Кафедра педагогіки та психології:
доцент кафедри – 2
старший викладач – 1
викладач – 1

3. Кафедра мистецьких дисциплін та методик їх викладання
старший викладач – 1
асистент – 2

4. Кафедра іноземних мов та методики їх викладання
професор кафедри – 1
доцент кафедри – 2
викладач – 1
асистент – 1

5. Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання
завідувач кафедри – 1
доцент кафедри – 4
старший викладач – 1

6. Кафедра історії та методики навчання
завідувач кафедри – 1
професор кафедри – 1
старший викладач – 2
викладач – 1

7. Кафедра теорії і методики трудового навчання та технологій
доцент кафедри – 2
викладач – 1
асистент – 1

8. Кафедра спортивних ігор та туризму
старший викладач – 1
викладач – 2
асистент – 1

9. Кафедра теоретико-методичних основ фізичного виховання
доцент кафедри – 1
старший викладач – 1
асистент – 1

10. Кафедра біології, екології та методики їх викладання
професор – 1
доцент – 2
викладач – 1

Перелік документів, які подають на ім'я ректора академії: заява, список наукових праць і винаходів; документи, які підтверджують підвищення кваліфікації протягом останніх п'яти років (дипломи, сертифікати, свідоцтва, інші передбачені законодавством України документи); письмовий звіт за попередній період про наукову, навчальну, методичну, організаційну роботу.

Претенденти, які не працюють в академії, крім заяви, подають особовий листок з обліку кадрів (засвідчений за попереднім місцем роботи); 2 фотокартки розміром 4х6 см, автобіографію; копії документів про повну вищу освіту, науковий ступінь, вчене звання, засвідчені в установленому порядку; копію паспорта громадянина України (стор. 1, 2 і 11); копію трудової книжки, засвідчену кадровою службою за основним місцем роботи із зазначенням дати засвідчення; список наукових праць і винаходів та інші документи, які свідчать про професійні якості претендента.

Термін подання документів на участь у конкурсі – 30 днів від дня опублікування оголошення у пресі (газета «Замок») та офіційному веб-сайті навчального закладу.

Документи подаються у відділ кадрів академії за адресою: вул. Ліцейна, 1, м.Кременець, 47003.

Телефон для довідок: (03546) 2-19-91, 2-24-15.